

Säkerhet och undanflykter: användandet av ett argument

av *Mona Rishmawi*

Översättning: *Lilliann Danielsson*

Redigering: *Anna Hollander*

Inledning

Idag, 22 år efter Israels ockupation av Gaza och Västbanken, råder fortfarande status quo i de ockuperade områdena, vilket ger dystra utsikter inför framtiden för hela området. Palestinier och israeler tävlar med varandra om att förneka den andres intressen och strävanden, eller, på en djupare nivå, varandras verklighet. Kampen mellan de två nationerna har reducerats till en ömsesidig vägran att erkänna den andres rätt att existera. Denna kamp har dock orättvist blivit skev till fördel för den ockuperande makten. Medan situationen utmärks av dödläge på den diplomatiska fronten, har konkreta förändringar gjorts på området, vilket gör att en fredlig och rättvis lösning av konflikten blir allt svårare att föreställa sig.

På den palestinska sidan kräver man bl a rätt till självbestämmande, inklusive rätten att välja egna representanter och rätten att bilda en stat. Israelerna å sin sida kräver rätten att existera och att utveckla sin stat, vilket baseras på rätten att skydda sitt behov av säkerhet.

Israelernas rätt till säkerhet är en grundläggande stridsfråga. Denna rätt tas för given av de flesta israeler, men erkänns i regel inte som legitim av palestinierna. Den huvudsakliga orsaken till den palestinska ståndpunkten är kanske uppfattningen att de israeliska myndigheterna genomgående har missbrukat och därmed misskrediterat säkerhetsargumentet under de gångna tjugo åren. Vår erfarenhet i de ockuperade områdena är att det är helt klart att myndigheterna åberopar säkerheten när helst de behöver förneka en rätt eller en princip som de inte så lätt kan avvisa med rationella argument.

Jag vet utifrån min egen yrkeserfarenhet på Västbanken att det officiella israeliska begreppet säkerhet är vitt och mycket flexibelt. Myndigheterna kan inte definiera exakt vad "säkerhet" betyder för dem, och de anger inte vilka kriterier som uppfyller de israeliska kraven på säkerhet i ett givet fall. Erfarenheten visar att även om man pressar myndigheterna att klargöra

denna fråga, så får man inget svar: varken en definition av säkerhetsbegreppet eller bestämda riktlinjer i specifika fall.

Säkerhetsargumentet

I princip finns det en viss legitimitet i användandet av säkerhetsargumentet under *vissa begränsade omständigheter*. Internationella konventioner gällande ockupationstillstånd, som den 4:e Genève-konventionen från 1949, erkänner behovet av säkerhet för väpnade styrkor i de områden som är ockuperade. Den israeliska regeringen har valt, stick i stäv mot största delen av världopinionen, att inte vara bunden av denna konvention och hävdar att den inte gäller för den israeliska ockupationen av Västbanken och Gaza. Samtidigt har myndigheterna tillkännagett att de är villiga att hålla sig till konventionens humanitära bestämmelser utan att specificera vilka dessa är.

Med kriterierna fortfarande odefinierade har de israeliska myndigheterna kunnat använda säkerhetsargumentet med en sådan flexibilitet att man kunnat rättfärdiga såväl ett antal grundläggande särdrag i ockupationen av Gaza och Västbanken som olika sorters understödjande politik och metoder i områdena. Dessa innebär allt ifrån etableringen och expansionen av de judiska bosättningarna, i strid mot internationell lag och den allmänna världopinionen, till introducerandet av tungt beväpnade israeliska civilpersoner bland den obeväpnade palestinska befolkningen. Detta leder till spänningar eller ännu värre, till drastiska ändringar i den administrativa strukturen i områdena för att utrusta och tjäna de judiska bosättningarna. Politiken som bedrivs och aktioner som utförs syftar till att kontrollera och begränsa utvecklingen av den lokala palestinska befolkningen. Det israeliska begreppet säkerhet är så vittomfattande att det inte bara inverkar menligt på den lokala palestinska befolkningens rättigheter utan även urholkar syftet med internationella lagar och konventioner tillämpliga på ockuperade områden.

Mängder av exempel skulle kunna illustrera detta. Några få får dock räcka här. Arbetarpartiet och Likud har tävlat med varandra om att påskynda den israeliska bosättningen i de ockuperade områdena. För Likud möter denna politik inga hinder eftersom Västbanken och Gaza-remsan för dem utgör en del av Israels bibliska land som tillhör dem av gudomlig rätt. Pragmatism, snarare än teologi, tycks styra den andra stora koalitionspartnern, Arbetarpartiet. Arbetarpartiet, som tydligen är ute efter någon form av partiell territoriell kompromiss i framtiden, har använt säkerhetsargumentet för att rättfärdiga bosättning i vissa delar av Västbanken och Gaza.

I dag har mer än 52 % av landet på Västbanken (förutom Jerusalem) tagits ifrån Palestinierna. I 1986 års rapport från "The West Bank Data Project" fastställer Meron Benevenisti att detta land är.

"avsett att användas endast av israeler såväl officiellt, kommunalt som privat. I detta område pågår endast israeliska planerings- och realiseringsprocesser baserade på israeliska normer, intressen och nationella prioriteringar. Bara israeler får använda "statsland", bygga hus och fabriker och odla. Militära behov har högsta prioritet, nästan hälften av det erövrade området används för militära ändamål. Bara 7 % av det totala israeliska området är avsatt för bostäder, men det kan inhysa 800 000 - 1 miljon nybyggare (baserat på en täthet av två familjer per dunam¹). Det erövrade området tillfredsställer både kort- och långsiktiga israeliska intressen."

Att använda Västbanken och Gaza för bosättningar för judiska nybyggare är en klar kränkning av internationell lag. Liknande invändningar kan göras vad gäller Israels användande eller utvecklande av vattentillgångarna på Västbanken för israeliskt bruk utanför Västbanken. Detta problem kommer vi att få höra mer om inom en nära framtid.

Rättsligt stod syftet med bosättningarna så gott som oemotsagt fram till 1978. Palestinska markägare, som förlorat sitt land till civila nybyggare vid Bet El nära Ramallah, klagade då till den israeliska högsta domstolen som är högsta rättsliga instans. Detta skulle visa sig bli ett prejudikatsfall. De militära myndigheterna, som lade beslag på området 1971 för "viktiga och brådskande militära behov", argumenterade i rätten att etablerandet av de civila bosättningarna i Bet El-området svarade mot militära behov och att de därför tjänade staten Israels säkerhetsbehov. Högsta domstolen godtog regeringens argument genom att avvisa argumentet att bosättningar *i sig* är olagliga enligt internationell lag, uttrycklingen angivet i § 49 i den 4:e Genève-konventionen och § 43 i Haag-konventionen. Ordalydelsen i Genève-konventionen är entydig: "Den ockuperande makten skall icke deportera eller överföra delar av sin egen civila befolkning till det område som den ockuperar." Domstolen dömde annorlunda.

När de israeliska myndigheterna insåg att de på basis av "säkerhetsangelägenheter" kunde sätta sig över internationell lag för att rättfärdiga behovet av bosättningar, kunde de också åsidosätta internationell lag vad gällde alla åtgärder som vidtogs för att stödja bosättningarna. Sålunda kunde säkerhetsargumentet även användas för att rättfärdiga att fler judiska civilpersoner kom till de ockuperade områdena för att befolka både befintliga och nya bosättningar.

Den argumentation som utvecklats som motiv för okkupation är bland annat denna. När bosättningarna väl befolkats hävdar myndigheterna att befolkningen behövde skydd. Därför tilläts civilbefolkningen bära eldvapen så att de skulle kunna skydda sig mot attacker från den ockuperade befolkningen, vilken naturligtvis såg dessa nybyggare som fientliga och farliga. En speciell militär föreskrift antogs för att göra det möjligt för dessa judiska civilister att bära vapen, antagligen för att skydda sina bosättningar. För att skydda de beväpnade judiska civilisterna på Västbanken och i Gaza, har de

israeliska myndigheterna ändrat hela den administrativa strukturen i de ockuperade områdena -- ännu en gång under förevändningen att man måste upprätthålla "säkerheten". Ett exempel på detta är de befogenheter man gett polisen och, som ett resultat av detta, polisens attityd mot palestinier och israeler. Polisens huvudsakliga uppgift i de ockuperade områdena är att skydda israeliska intressen i området, och speciellt de judiska nybyggarnas intressen. Vad beträffar den palestinska befolkningen är polisens roll minimal och klart diskriminerande.

Belysande för detta är två mord i Ramallah-området. I mars 1985 sköts en israelisk nybyggare till döds på grönsaksmarknaden i al-Bira. Omedelbart efter dödsskjutningen infördes utgångsförbud i städerna Ramallah och al-Bira i en vecka - av "säkerhetsskäl". Under denna vecka dog den avsatte palestinske borgmästaren i Ramallah, Karim Khalaf, i en hjärtattack. Ingen av Ramallahs invånare, utom borgmästarens familj, tilläts närvara vid begravningen - antagligen av "säkerhetsskäl". I slutet av veckan, under rådande utgångsförbud, tilläts dock nybyggare att komma till mordplatsen för att be. Inga säkerhetsskäl hindrade detta. Några månader senare grep man mördarna, deras hus förstördes före rättegången. De fälldes och dömdes för mordet.

Den 2 december 1985 mördades en framstående palestinsk advokat, Aziz Shehadah, framför sitt hus i Ramallah. Den natten och under de följande dagarna var polisens hållning en helt annan än vid mordet i mars. Slapphet och ineffektivitet härskade. Folk kunde röra sig relativt fritt i området där mordet ägt rum. Information från grannarna användes inte för att konstruera en identifieringsbild, och folk i grannskapet frågades inte ut om omständigheterna kring brottet. Mördaren har ännu inte gripits.

Utvecklingen av säkerhetsargumentet kan så långt sammanfattas som följer. Bosättningar etablerades och befolkades. Nybyggarna gavs vapen och en struktur skapades för att skydda dem. De israeliska myndigheterna införde sedan en politik som syftade till att kontrollera palestinerna i området. "Säkerhet" var alltid det skäl som angavs. De faktiska orsakerna måste dock sökas i icke-säkerhetsskäl t ex att lugna nybyggarna, av vilka en del har krävt fördrivning av den arabiska befolkningen.

Den nya politiken

"Järnnävspolitiken" lanserades av den israeliska regeringen i augusti 1985. Grunden för den nya politiken var, enligt myndigheterna, att slå ner "terror" i områdena. Inga större oroligheter hade påskyndat denna nya politik. Det som hänt var att nybyggarna på Västbanken och i Gaza var mycket upprörda över utväxlingen av fångar i maj 1985 och såg den som ett svaghets-

tecken från den israeliska regeringens sida. De ville ha endera hämnd eller en styrkedemonstration.

Som ett resultat av Järnvävspolitiken (och då har endast perioden t o m juli 1987 beaktats) har 41 personer förvisats från området. Dessutom har minst 243 palestinier satts i administrativ internering, vilket betyder fängslande med förnyelsebara perioder på 6 månader utan åtal eller rättegång. Inte i något fall avslöjades vilket brott dessa människor skulle ha begått - återigen av "säkerhetsskäl".

Genom att avsiktligt tillgripa sådana åtgärder som uttryckligen är förbjudna enligt internationell lag förfäktar Israel ett mångtydigt säkerhetsbegrepp som i själva verket är en täckmantel för andra ideologiska och politiska mål. Det är åtminstone ett rättsligt och moraliskt dilemma för ett land som gång på gång säger sig ta ställning för demokratiska värden, att i över 20 år tillämpa bestämmelser och förordningar som undergräver dessa principer. Det är svårt att se hur man moraliskt kan rättfärdiga de aktioner som en rad israeliska regeringar utfört, t ex förvisningar, som baseras på bestämmelser (i detta fall Brittiska Försvarsförordningen från 1945) som Israels förre premiärminister, Menahem Begin, en gång beskrev som "värre än nazistregler".

Det farligaste med Israels användande av säkerhetsargumenten är deras envisa vägran att avslöja vilka kriterier som de anser nödvändiga för existensen av en "säker" civil stat. Förvisso är säkerhet ett begrepp med både militära och psykologiska betydelser, men just därför att det är ett så associationsrikt ord, måste det få en exakt definition. I israeliska händer har dock begreppet "säkerhet" blivit så vitt att det täcker så gott som alla aspekter av livet, och sålunda är varje uttalande eller aktion som bedöms som oacceptabel av den israeliska regeringen en kränkning av säkerheten.

Exemplen på detta beteendemönster varierar från det tragiska till det löjliga. Det finns alltför många välkända fall av förvisning, administrativ internering, stadsarrest och kollektiv bestraffning. Även i mindre dramatiska angelägenheter ser man tydligt egendomligheterna i tillämpningen av säkerhetsargumentet.

Två exempel får räcka för att illustrera detta.

För några år sedan avvisade den israeliska högsta domstolen i mål nr 221/80 en inläga från en fånge om att förse palestinska fångar i israeliska fångelser med sängar. Inlagan avvisades av säkerhetsskäl. De israeliska myndigheterna anförde också säkerhetsskäl när de utfärdade direktiv som förbjöd postkontoren på Västbanken att ta emot post som väger mer än 10 gram per enhet. En kollega som ville skicka ett brev från postkontoret i Ramallah till en postboxadress i Ramallah avvisades och fick veta att för att skicka brevet måste hon posta det i Jerusalem, 10 engelska mil därifrån. Dessa exempel visar det sätt på vilket de israeliska myndigheterna agerar: allt och alla som de inte gillar blir sannolikt fast i nätet av "säkerhetsargument".

Till sist kunde det kanske vara lämpligt att skilja mellan den folkliga israeliska uppfattningen om säkerhet och den israeliska regeringens cyniska och avsiktliga manipulering av densamma för att rättfärdiga alla åtgärder som den vill vidtaga.

Slutsatser

Det som sker på Västbanken och i Gaza idag är ett fullfjädrat kolonisationsförsök. På olika sätt koloniserar israeliska myndigheter i själva verket hela området, bl a genom markexpropriation bosättningar och olika former av resursexploatering på den inhemska palestinska befolkningens bekostnad. I detta försök tjänar den militära ockupationen till att rättfärdiga användandet av säkerhetsargumentet som en täckmantel för andra, icke säkerhetsrelaterade intressen i de ockuperade områdena. Resultatet är det ständiga förfäktandet av säkerhetsargumentet både i frågor gällande lag och ordning och frågor som uppstår utifrån andra ideologiska oavvisliga krav, som annekterandet av Västbanken och Gaza.

Ordet säkerhet har därför blivit ett magiskt ord, en talisman, som talar till det israeliska folkets rädsla men som gång på gång används av den politiska ledningen för att främja vilken politik som helst i de ockuperade områdena. I denna form kan inte palestinierna bestrida "säkerhetsargumentet" i något fall, eftersom det betyder allt - och därigenom ingenting speciellt. I sina dagliga liv har palestinierna fått se vad säkerhetsargumentet egentligen är - en undanflykt baserad på en rädsla så till den grad överdriven att den kväver reell politisk debatt. Vad ännu allvarigare är - säkerhetsargumentet kränker grundläggande mänskliga rättigheter för över en och en halv miljon människor som lever under ockupation.

Noter:

1. I Mellanöstern vanligt förekommande ytmått. Motsvarar 100 m². (Övers. anm.)

FÖRFATTERUPPLYSNING:

Mona Rishmawi är praktiserande advokat i Ramallah, forskare och medlem i verkställande kommittén i al-Haq/"Law in the Service of Man" (Lagen i mänsklighetens tjänst), en organisation för mänskliga rättigheter och Västbankens filial av den Internationella Juristkommissionen.